

ביקורת מהירות הגדילה

בשנת 1962 התחלנו במבחני צאצאים לגבי מהירות הגדילה. השיטה שלנו מבוססת על השוואה של בנים לעגלים בני־זמנם בעדריהם. שיטה זו התאפשרה הודות לשיתוף פעולה של כמאה עדרים קיבוציים. בארצות אחרות מבחן זה מבוסס על ריכוז בנים מספר בתחנות מבחן. היתרונות של שיטתנו:

א. הוצאות קטנות לביצוע המבחן;
ב. מספר רב של בנים;
ג. עיתוי מבחן הגדילה לפני מבחן כושר ההנבה.

בדניה, למשל, נעשה המבחן לגבי משקל עגלים בגיל שנה ב־8 עגלים, כעבור שנתיים לא־חר מבחן התנובות (א. לוי, משק הבקר והחלב 107, דף 10).

לגבי עגלים שנולדו החל מאוקטובר 1966 נעשה הדיווח מהמשקים על גבי טופסים מודפ־סים מראש וביצוע המבחנים מסווג לפי 3 עונות לידה: אוקטובר־ינואר, פברואר־מאי, יוני־ספטמבר.

מס' העגלים הפריזוי־ישראליים בביקורת לש־נות ההולדה 1966/7, 1967/8 היה בהתאמה — 4444 ו־4948. העגלים שהמשק דיווח עליהם נמצאו במשק החל מגיל שבוע לחייהם. מהם נמכרו בגיל צעיר בשנים 1966/7 ו־1967/8 — 4.9% ו־6.1% בהתאמה; נשחטו — 1.5% ו־1.2%, מתו 2.9% ו־2.8%; זאת — מלבד התמותה בלידה ועד גיל שבוע שהיתה בשנים אלה: 8.4% — 7.3% מכלל העגלים.

טבלה מס' 1 — הגדילה מהלידה ועד גמר הפיטום

חודשי לידה	מספר עגלים		גיל השיווק		ק"ג משקל בשיווק		תוספת גרם ליום	
	66/67	67/68	66/67	67/68	66/67	67/68	66/67	67/68
01—10	1413	1585	426	432	467	471	1003	998
05—02	1333	1702	449	451	476	489	973	997
09—06	1246	1138	428	437	470	484	1006	1017
שנתי	4002	4425	434	440	471	482	994	1003

גיל השיווק של העגלים שנולדו ב־1967/68 היה גדול ב־6 ימים ומשקל השיווק — ב־11 ק"ג. בשתי השנים נמכרו העגלים שנולדו בחורף בגיל ומשקל הנמוכים יותר ואילו העגלים שנולדו באביב נמכרו בגיל ומשקל גבוהים ביותר. לגבי חלק מהעגלים היו לנו נתונים על קצב גדילתם עד גיל שנה ומעל לגיל של שנה.

טבלה מס' 2 — התוספת היומית עד ומעל גיל של שנה

חודשי הלידה	מספר העגלים		ק"ג משקל בגיל שנה		גרם ליום עד שנה		גרם ליום מעל שנה	
	66/67	67/68	66/67	67/68	66/67	67/68	66/67	67/68
01—10	1020	1012	410	412	1016	1027	992	963
05—02	886	1088	386	398	969	994	1039	1059
09—06	934	153	412	423	1021	1041	987	928
שנתי	2840	2853	403	410	1003	1018	1009	1000

טבלה מס' 3 — מבנהי תאגידים להחזיקת הגדילה של פריס ד"ס

מבזון האב	אב הופר	תפרט גוס גדילת	מספר בנים	פרי און
אונגוה, בארד"ב	+23	578	012	ארי
בריקין, בארד"ב	—6	343	005	בומן
דסיין, בארד"ב	+2	52	206	בומבי
+30	+9	50	204	גורין
+30	+27	43	080	געש
דאנה, בארד"ב	+45	60	089	דגון
לרי, בארד"ב	—7	39	208	ולזל
—14	—22	40	092	הורב
+39	+3	43	095	ניצן
+39	+13	19	067	נירין
—7	—1	31	207	ערך
—7	—15	28	216	עשת
+39	+15	66	201	פומר
	+3	42	209	שלג
לרי, בארד"ב				—21
	+8			
	+28			
נצר	+39			
המון	—29			
בוקר, בארד"ב	+13			
דביר	—21			
בראון	+39			
נצר	—7			
ערך	+10			
דסיין, בארד"ב	—10			
טארפ, בשודיה	—26			
הלוק	=			
ערך	+43			
דניל, בשודיה	=			
בראון	—1			
ערך	+17			
בראון	—3			
דנדי	=			
שומר	+4			
ערך	+20			
טארפ, בשודיה	—13			
	56	110		אדון
	27	074		בנו
	192	011		בני
	65	107		דגב
	50	106		דפני
	34	113		דני
	45	114		דניר
	54	116		הסיד
	40	111		טירין
	58	099		יבין
	35	117		ינין
	67	112		מרחב
	48	101		סברא
	49	108		עורג
	26	073		צהל
	372	996		צין
	40	105		רשי
	21	118		שארל
	50	109		תגר

ליים): הם שווקו בגיל 439 (440) יום במשקל 506 (482) ק"ג; התוספת היומית עד גיל שנה 1103 (1018) גרם; מעל גיל שנה — 928 (1000) גרם; מהלידה עד לשיווק — 1059 (1003) גרם; משקל הטיבחה 279 (266) ק"ג, % התפוקה 58.2 (56.8).

נראה כי היתרון של בני-הכלאיים במשקל היה 5% בקירוב; המעניין הוא כי כל היתרון הושג בשנה הראשונה לגדילתם ואילו בשנה השניה פחת קצב גדילתם לעומת הפריוזי-ראלי.

תוצאות מבחני הצאצאים מיושמות באופן שוטף ע"י אגודות ההזרעה בבחירת הפרים. נמ-צאו הבדלים ניכרים בין פרים ובין משפחות פרים.

בשתי השנים היו עגלי-האביב הקלים יותר בגיל שנה ועגלי הקיץ — הכבדים יותר. נתבל-טה גדילת פיצוי ברורה לאחר גיל של שנה: עגלי-האביב הוסיפו 1039—1059 גרם ליום ואילו עגלי הקיץ רק 928—987 גרם ליום, על-כן בצדק החזיקו המשקים את עגלי-האביב עד ל-גיל מבוגר יותר (טבלה מס' 1).

עמדו לרשותנו נתוני טיבחה של 931 ילודי 1966/67 ו-1634 ילודי 1967/68. משקל הטיבחה היה 258 ו-266 ק"ג בהתאמה; משקל הטיבחה 56.3%—56.8% והתוספת למשקל טבחה ליום הייתה 538 ו-544 גרם ליום בהתאמה.

בשנת הולדה 1967/68 דווחו לנו הנתונים על 37 עגלי שרולה-פריוזי. להלן נתונייהם (בסוג-ריים הנתון המקביל של העגלים הפריוזי-שרא-

מצאנו מיתאמים משמעותיים בין מהירות הגדילה של בנים לבין תכונות אחרות של הפר.

דלהלן:

גדילת בנים: % המלטות קשות של מבכירות מעוברות ע"י הפר	= 0.39
גדילת בנים: % תמותת ולדות של מבכירות מעוברות ע"י הפר	= 0.38
גדילת בנים: בגרות מוקדמת בתנובת החלב של הבנות	= -0.28
גדילת בנים: ימים עד להתעברות של הבנות	= 0.36
גדילת בנים: ימי יובש של הבנות	= 0.37
גדילת בנים: % יציאה של הבנות מעדריהן	= 0.29

ריהן. הואיל וכל המיתאמים הם קטנים, ניתן לשלב בטיפוח את כל התכונות, אולם אין לצפות להתקדמות מהירה מאד בכושר הגדילה הגאנאטית של העגלים.

ראובן בר-ענן

נראה איפוא שפר המוריש גדילה מוגברת בצאצאיו עלול לגרום למקרים רבים יותר של קושי בלידה ותמותת וולדות אצל מבכירות. בנותיו בתור מבכירות עלולות להיות בעלות התפתחות מתאחרת מעל לממוצע, מתאחרות בהתעברות, ומקדימות להתייבש ולצאת את עד-

עובדי האגף לבעלי חיים — בשירות ההדרכה והמקצוע

מברכים את מנהל האגף מר אוריאל לוי

על היבחרותו למועצת המנהלים של האירגון האירופי לגידול בעלי-חיים